

PROTOKOL HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

POSUDEK OPONENTA

JMÉNO STUDENTA: **Markéta Hanzlíčková**

NÁZEV PRÁCE: Pobaltí jako transnacionální region

HODNOTIL: *Vladimír Naxera*

1. CÍL PRÁCE (jaký byl a do jaké míry byl naplněn)

"Cílem práce je [...] na základě analýzy Pobaltí v definičních znacích transnacionálního regionu podle Bořka Hnízda zjistit, ve kterých hlediskách Pobaltí naplňuje transnacionální charakter a ve kterých nikoli" (s. 7). Cíl se podařilo naplnit částečně.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, podíl vlastní práce, množství a kvalita zdrojů, vhodnost příloh)

Úvahy o ne/existenci nejrůznějších regionů jsou v rámci politické geografie poměrně populární, jde tedy o dobře etablované téma (jinou otázkou je však to, zda téma tak, jak bylo uchopeno, umožňuje jakýkoli prostor pro inovativnost).

Práce má podle autorky dvě části - "teoretickou a praktickou" (s. 7). Nejsem si jistý, proč toto studenti neustále dokola uvádějí, ale striktně vzato, v hodnocené práci se neobjevuje žádná propracovaná teorie, natož nějaká "praxe". "Teorie" je představovaná výpiskami na téma region z různých textů, často učebnicové povahy. Část autorkou označovaná jako praktická začíná kapitolou věnovanou selektivnímu představení historie pobaltských států. Historická narace není konstruovaná příliš šťastně, i s ohledem na autorkou deklarovanou snahu hledat v regionu "transnacionální hledisko" (ať už to znamená cokoli). Ve výkladu se vyskytují nepřesnosti - např. tvrzení na s. 17, že Pobaltí se stalo centrem mocenských zájmů Ruska na přelomu 17. a 18. století. Pobaltí bylo předmětem zájmů Ruska daleko dříve, nejspíše od poloviny 16. století, kdy Ivan IV. vedl zdolnou a neúspěšnou tzv. livonskou válku mající za cíl baltské pobřeží obsadit. Rusové museli po válce ustoupit ze svých pozic, ale imperiální ambice směrem k Pobaltí nevymizely. Část věnovaná pobaltským dějinám nepřiliš pochopitelně končí rokem 1991 - rozpadem SSSR tedy končí "dějiny"? Devadesátá léta jsou tedy "přítomnost"?

Autorka v této části i na různých dalších místech práce klade důraz na společnou historii daných států. Správně uvádí, že jejich vývoj se po dlouhou dobu odlišoval, ale následně se staly součástí ruského impéria, po jeho rozpadu nezávislými státy, v roce 1940 pak součástí impéria sovětského. To je sice pravda, ale je otázkou, nakolik opravdu hovořit o nějak sdílené historii. Litva se stala součástí Ruska o mnoho později, než dnešní Estonsko a Lotyšsko, v rámci carského impéria se pak jednotlivé části vyvíjely dost odlišně - byly odlišně spravovány, byly rozdělené do gubernií, které nerespektovaly etnické hranice, odlišně probíhalo národní obrození, odlišně probíhala cesta vedoucí ke vzniku nezávislosti. Odlišné byly i problémy, kvůli kterým došlo k nastolení autoritářských režimů. V roce 1940 se sice stávají součástí SSSR, který se na jejich následujícím vývoji jistě podepsal, nicméně v rámci impéria spolu jednotlivé části výrazněji nekomunikovaly, čili vliv soužití v sovětském státu nebyl tak veliký (což je vidět i na tom, že pobaltské státy po rozpadu SSSR šly výrazně odlišnou cestou oproti dalším postsovětským zemím).

Po části věnované historii následuje několik kapitol - jedna věnovaná obyvatelstvu (většinou jde jen o

sumarizaci procentuálních údajů dle národnosti, vyznání, jazyků atd. bez hlubší interpretace nebo analýzy) a dále postavení ruskojazyčných menšin, další část politické kultury pobaltských zemí, následující integraci a spolupráci v Pobaltí (části jsou poměrně popisné a prezentující zejména starší data, zároveň není prostor věnován otázce vstupu a členství v EU, na které by se daly případně demonstrovat nějaké regionotvorné prvky), další spolupráci navenek (škoda, že v této části nefiguruje výrazněji vztah s Ruskem, což je faktor, který je pro region zásadně důležitý - autorka toto téma načíná až na konci závěru). Poslední část pojednává o "kultuře Pobaltí", kde se autorka vrací k již zmiňovaným jazykům, přiřazuje je do jazykových rodin atd. Je škoda, že práce kromě vztahu s Ruskem spíše opomíjí ještě jedno podstatné téma - existenci historických regionů, které byly dříve jasně hmatatelné a vlastně důležitější než státy tak, jak je známe dnes (např. Kuronsko, Livonsko, Žmuď atd.). Pochopení toho, že jednotlivé státy nejsou vnitřně v tomto ohledu zcela homogenní, by pohledu na celý makroregion mohlo dát nový rozměr.

Autorčiny závěry jsou ne úplně jasné a málo argumentované - sice dle autorky existují pobaltské instituce jednající jako jeden stát, ale zároveň je možné nalézt hlediska, která jednotlivé státy odlišují (jazykově, historicky atd.). Nepříliš přesvědčivě působí i některá dílčí prohlášení - například poněkud zvláštní a nijak objektivně konstatování, že se v každé zemi mluví jiným jazykem, což stěžuje spolupráci, protože je nutná přítomnost překladatelů. To snad Pobaltí nějak odlišuje od většiny světa, kde spolu státy využívající odlišné jazyky spolupracují zcela běžně? Navíc je třeba podotknout, že obyvatelstvo Pobaltí může vykazat poměrně solidní znalost angličtiny.

Práce vychází z dostatečného počtu zdrojů, při bližším zkoumání však jde o řadu různých webů a mnoho kapitol z nejrůznějších textů učebnicové povahy, případně popularizačních - například devět položek v seznamu tvoří jednotlivé kapitoly popularizační knihy Dějiny pobaltských zemí z NLN. Velké části práce visí na "legendárním" textu Bořka Hnízda, který je ve všech ohledech mimořádně strašlivý. Například kapitolu 2.1 představují dvě stránky výpisků ze čtyř stránek Hnízdova textu, čili o jakékoli vlastní invenci autorky a autorském přínosu se v těchto místech nedá vůbec mluvit. Skutečně odborných zdrojů je méně, ale stále jednoznačně dostatečně.

Přílohy jsou vhodně zvolené.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, odkazy na zdroje, grafická úprava)

Formální stránka práce nevykazuje problémy, jazykový projev se nepotýká se zásadním množstvím gramatických chyb, jen stylistika místy mírně pokulhává. Odkazy jsou vyznačené v pořádku, technické formátování textu je celkově zvládnuté.

4. STRUČNÝ CELKOVÝ KOMENTÁŘ (silné a slabé stránky práce, zdůvodnění níže uvedeného hodnocení)

Mezi silné stránky práce patří bezproblémová formální rovina a dále představení obsáhlé faktografie. Mezi slabší stránky naopak značná povrchnost, nejasnost a plochost výkladu. Chybí jakákoli analýza a interpretace, autorka většinou přeřikává dobře známé údaje, kterým nedává jakoukoli přidanou hodnotu. Velký prostor věnuje tématům, která jsou sice podstatná, ale ne pro celý region, příkladem je téma přítomnosti etnických Rusů. Autorka v závěru konstatuje, že v Litvě je jich sice poměrně málo, ale i tak je jejich přítomnost faktorem, který spojuje pobaltské země (s. 44). V čem je to ale relevantní, když postavení této menšiny je v jednotlivých případech zcela odlišné? Rusové na Litvě se v mnoha ohledech chovají a začleňují do fungování většinové společnosti jinak, než Rusové v Lotyšsku a Estonsku. Jejich pouhá přítomnost (navíc v zanedbatelném množství) nějaké výraznější regionální pojiťko nevytváří. Mnoho prostoru je tedy věnováno některým tématům, některá další (viz výše) absentují.

Práci považuji za akceptovatelnou, jelikož požadavky kladené na bakalářské práce naplňuje, byť není nijak oslnivá a hodnocení lepší než "dobře" si dokážu představit (pokud vůbec) snad jen v případě

nadlidsky vynikající obhajoby.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY URČENÉ K ROZPRAVĚ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři)

1/ Prosím o vyjádření ke kritickým bodům posudku.

2/ Jak již bylo uvedeno, je zarážející, že v práci na toto téma není výrazněji diskutován vliv Ruska. Stejně tak není zmíněna problematika Kaliningradu. Autorka by mohla během obhajoby shrnout, zda se nějak (a případně jakým způsobem) se projevuje právě existence Kaliningradu v ne/fungování Pobaltí jako regionu.

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA:

DOBŘE

DATUM: 18. května 2017

PODPIS: